

Date Printed: 11/06/2008

JTS Box Number: IFES_7
Tab Number: 8
Document Title: Aims: Essential Characteristics: Positive
and Negative Sides to them
Document Date: 2001
Document Country: Macedonia
IFES ID: R01723

* 1 9 1 C 4 7 E 4 - E E E 2 - 4 B F 3 - 9 7 4 6 - B F 5 E C 4 9 D E A 1 5 *

ПРИРАЧНИК ЗА КРЕИРАЊЕ НА ИЗБОРЕН СИСТЕМ

ЦЕЛИ; СУШТИНСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ;

ПОЗИТИВНИ И НЕГАТИВНИ СТРАНИ

ИФЕС МАКЕДОНИЈА

Maj 2001

I. ВОВЕД

Овој документ е наменет да даде еден преглед на некои од главните изборни системи и да даде правец при одредувањето кој изборен систем може да биде најпогоден за да ги исполнi специфичните цели на земјата¹. Процесот на одредување кој изборен систем најдобро ќе ги оствари целите на една земја е многу компликуван, бидејќи целите се често пати контрадикторни и неконзистентни. На пример, една од целите би можела да биде пружање можност на независните кандидати да се натпреваруваат ефективно во изборната трка. Друга цел би можела да биде зајакнување на политичките партии. Овие цели се неконзистентни. Затоа е важно да се направи приоритет на целите и да се сфати дека некои цели мора да се жртвуваат за сметка на други. *Исто така е важно да се разбере дека оние елементи од еден систем кои се сметаат за позитивни, може да имаат негативно влијание во контекстот на друга земја. На крајот, мора да се разбере дека изборот на изборен систем може да биде комплексен и дека нема готов лек за сите специфични болести на една земја.*

II. ЦЕЛИ НА ИЗБОРНИОТ СИСТЕМ

Основно прашање - Која е посакуваната основа за застапеноста во Парламентот?

Застапеноста во Парламентот може да се заснова на географска застапеност. Оваа застапеност се заснова на изборна конзистентност, било да е тоа регион, град, административна единица или на друг начин дефинирана област. Членовите во парламентот се избираат врз географска основа и, теоретски, се одговорни на географската група на избирачи кои ги избрале. Овој тип на застапеност може да биде олеснет со плурален или мнозински систем на гласање, користејќи област каде што се избира еден член. *Ако географската застапеност е главна цел, тогаш треба да се размисли за изборни системи кои најпрвин се развиваат околу плуралното или мнозинското гласање во област каде што се избира еден член.*

Застапеноста во парламентот може да биде заснована на идеолошка застапеност. Оваа застапеност може да се заснова на севкупната сила на политичката

---

¹ Овој документ не ги дава сите можни изборни системи, туку само некои од најважните.

партија во земјата, која, теоретски, е индикативна на силата на спротивните идеологии во земјата. Овој тип на застапеност може да биде олеснет со систем на гласање со пропорционална застапеност, сметајќи ја целата земја за една изборна единица. *Ако главната цел е идеолошка застапеност, тогаш треба да се размислува за изборен систем, кој се развива околу концептот на пропорционалност.*

Застапеноста во парламентот може да се заснова врз демографски карактеристики на една земја. Оваа застапеност е заснована врз индивидуални фактори, како што се етнитетот, полот, јазикот или религијата. Овој тип на застапеност најдобро може да биде помогнат со систем на гласање кој овозможува однапред резервирали места за малцинствата или половите, или кој овозможува демографските карактеристики да се сменат за места во парламентот. *Ако главната цел е демографска застапеност, тогаш мора да се внимава при изборот на изборниот систем. Користењето на резервирали места може да биде контроверзно, а ефектот на особениот систем на демографска распределба е специфичен за секоја земја. Како пример, ако едно етничко малцинство е концентрирано во една компактна област, тогаш областите каде се избира еден член можат да помогнат во застапеноста на етничкото малцинство. Меѓутоа, ако етничкото малцинство е распространето низ целата земја, тогаш изборните области каде се избира еден член ќе одмогнат во застапеноста на етничкото малцинство.*

Затоа, фундаменталното прашање кое треба да се одговори во почетокот на креирањето на изборниот систем е која од следните работи е најважна:

- Одговорноста на кандидатот кон една специфична географска група на гласачи
- Целосна застапеност на спротивставени идеологии засновани на нивната релативна сила
- Застапеност која рефлектира етнитет, пол, јазик или религија

Практични прашања

Креаторите на изборните системи никогаш не треба да ги превидат практичните прашања во една земја. Практичните прашања кои мора да се земат во предвид се образовното ниво на гласачите, инфраструктурата и ресурсите во земјата,

и едноставноста/комплексноста на одреден изборен систем. Системот на пренесување на еден глас (ПЕГ) (Single Transferable Vote System) се смета за еден модел на систем за гласање. Мефутоа, факт е дека тоа може да биде многу комплицирано за некои од гласачите да го разберат. Затоа, креаторот на изборниот систем би бил неодговорен доколку предложи ПЕГ во земја каде гласачите не би го разбрале потполно системот или не би можеле правилно да го обележат гласачкото ливче.

Уште едно практично прашање е како јавноста ќе го прифати изборот на изборниот систем. Јавноста мора да го прифати изборниот систем како фер. Јавната прифатеност на легитимноста на изборниот систем е многу битна.

Креаторот на изборниот систем мора да ги земе во предвид следните прашања:

- Комплексноста на гласачот за просечниот гласач
- Комплексноста на системот за инфраструктурата и ресурсите на земјата
- Јавна прифатеност на системот како фер

Елемент на изборот на гласачот во изборниот систем

Уште едно прашање во креирањето на изборен систем е колкав избор треба да му се даде на индивидуалниот гласач во рамките на системот. Степенот на избор даден на еден гласач во голема мера зависи од типот на гласачкото ливче, диктиран од вариациите на дадениот изборен систем.

Мнозинскиот систем може да го ограничи изборот на гласачот на избор на еден кандидат во два круга на гласање. Или, мнозинскиот систем може да го прошири изборот на гласачот, овозможувајќи му на гласачот да ги рангира кандидатите по ред на преферирање во еден круг на гласање. Ова е систем на Алтернативно гласање (АГ) (Alternative Vote System), за кој се дискутира подолу. Еден пропорционален систем на застапеност може да го ограничи изборот на гласачот со употреба на “затворени” листи, каде мандатите се распределени на партиски кандидати, по редослед одреден од страна на партијата. Или, пропорционалниот систем на застапеност може да го прошири изборот на гласачот со употреба на “отворени” листи, каде гласачите ги маркираат кандидатите во рамките на партиската листа и мандатите се доделуваат на партиските кандидати по редослед одреден од гласачите.

Посебни прашања за застапеноста на етничките малцинства

Изборот на одреден изборен систем може да помогне при застапеноста на етничките малцинства. Изборните системи кои можат да помогнат при застапеноста на етничките малцинства вклучуваат изборни системи на пропорционална застапеност (ПЗ) или полу-ПЗ на повеќе членови, кои ја користат големината на областите, кои се доволно големи за да го намалат ефективниот праг за учество при доделувањето на мандати.

Еден изборен систем може, исто така, да има посебни одредби кои даваат единствен третман на етничките малцинства, со цел да ја обезбеди нивната застапеност во парламентот. Користењето на “резервирали места” е една од оние посебни одредби. Таквата одредба, било да е уставна или статутарна, гарантира фиксен минимален број на места во парламентот за одредено етничко малцинство. Претставницине на овие резервирали места главно се избираат на истиот начин како и другите членови на парламентот, но некогаш се избираат само од членовите на одреденото етничко малцинство, за кое се резервирали местата.

Битен проблем со користењето на резервираните места е тоа дека откривањето на етничката припадност на кандидатот не може да се спречи во систем кој користи резервирали места². Може, исто така, да постојат практични проблеми со користењето на резервираните места за етничките малцинства. Кој е методот за докажување на етничката припадност на кандидатот, доколку се постави тоа прашање? Дали треба да се прави тест на ДНК? Или, дали е доволна само-изјава?

Уште едно прашање во однос на користењето на резервирали места е дека тоа влијае врз идентификацијата и поделбата на кандидатите врз основа на етничката припадност. Тоа резултира со етикетирање на кандидатите и, во зависност од изборниот систем, на гласачите. Етикетите можат да доведат до поделба и

² Меѓутоа, кандидатот од етничкото малцинство мора да има опција или за регуларно место или за резервирано место. Член 3 од Конвенцијата за заштита на националните малцинства вели дека “Секоја личност кој припаѓа на национално малцинство има право на слободен избор да биде или да не биде третирана како таква и никакви негативности нема да произлезат од овој избор или од примената на правата поврзани со тој избор”.

дискриминација³. Мора многу внимателно да се размисли за користењето на резервираните места.

Другите механизми за помагање на застапеноста на етничките малцинства вклучуваат создавање на “безбедни” малцински области во еден мнозински систем, во кој се користат области каде се избира еден член, системите на пропорционална застапеност каде се користи низок праг за доделување на мандати и барањето листите на кандидати да содржат одреден број кандидати од малцинствата на одредени позиции на листата.

III. ОБЈАСНУВАЊЕ НА РАЗЛИЧНИТЕ ИЗБОРНИ СИСТЕМИ

First Past the Post Систем

Во First Past the Post (FPTP) системот, победник е оној кандидат кој обезбедил најмногу гласови во областа каде што се избира еден член. Понекогаш овој систем е описан како плурален систем во област каде што се избира еден член, бидејќи победник е оној кандидат со најмногу гласови, што не значи и апсолутно мнозинство на гласови, во област каде што се избира еден член. Теоретски, еден кандидат би можел да биде избран и со два гласа, ако секој од другите кандидати добиле по еден глас.

Позитивни и негативни страни на FPTP системот

Основните позитивни страни на FPTP системот, како и на другите плурално-мнозински изборни системи, се:

- Лесен е за гласачите да го разберат и администраторите да го применат
- Кандидатите избрани во областите каде што се избира еден член пружаат еден степен на одговорност и совесност кон одреден географски збир на гласови

---

³ Промотерите на употребата на резервирали места велат дека идентификацијата и поделбата на кандидатите врз основа на етничката припадност постои секогаш и секаде и дека ризикот не се зголемува со користењето на резервираните места.

- Користењето на мнозински области каде што се избира еден член може да резултира со помалку партии во парламентот, со што би се добила постабилна и поефикасна влада
- Користењето на области каде што се избира еден член може да помогне во застапеноста на малцинствата, онаму каде што се тие концентрирани
- Им пружа можност на гласачите да ги изберат кандидатите врз основа на индивидуалните квалификации, без оглед на политичката партија на која тие припаѓаат
- Користењето на областите каде што се избира еден член создава поголема можност за избор на независните кандидати

Основни негативни страни на FPTP системот:

- Ги става во негативна положба третите партии, што би можело да доведе до нивно згаснување
- Во зависност од географската раселеност на населението, може да ги стави во негативна положба етничките малцинства
- Областите каде што се избира еден член може да се злоупотребат преку лажирање во областите каде бројноста на населението може значително да варира
- Може да доведе до двопартички систем, кој резултира со партија на “левите” и партија на “десните”, кои се менуваат на власт
- Во некој случај може да овозможи пораст на владите составени од една партија, бидејќи изборните резултати може да бидат диспропорционални
- Некои гласачи може да го сметаат за “нефер” бидејќи изборните резултати можат да бидат диспропорционални⁴
- Може да го исклучи учеството на кандидатите на етничкото малцинство, бидејќи политичките партии во FPTP системот го поддржуваат

---

⁴ На пример, Сојузот на Либералната и Социјалистичката Партија доби 25% од гласовите на главните избори во Обединетото Кралство во 1983 год., но доби само 3% од местата. Социјалистичката Партија доби 21% од гласовите на изборите во Нов Зеланд во 1981 год., но само 2% од местата. Националниот Фронт на Боцвана доби 27% од гласовите на изборите во 1989 год., но само 9% од местата во Парламентот.

најприфатливиот кандидат во одредена област, за да се избегне расплинување на мнозинството на гласови⁵

- Може да ги изземат жените од учество во парламентот, бидејќи политичките партии не ги гледаат жените за најприфатливи кандидати во една одредена област
- Може да резултира со регионални “феуди”, каде една партија добива мнозинство на гласови во еден регион и затоа ги добива сите, или скоро сите, места во парламентот
- Резултира со голем број “изгубени гласови”, со кој не се избира ниту еден кандидат, бидејќи за да победи кандидатот потребни му се 50% плус еден глас

Систем на Алтернативен глас (АГ)

Системот на Алтернативен глас (АГ) (Alternative Vote System) е мнозински систем кој се користи во областите каде што се избира еден член. Победничкиот кандидат мора да добие апсолутно мнозинство на гласови. Еден кандидат може да добие мнозинство директно во првите преференцијални гласови, или индиректно преку дистрибуција на вторите и последователните преференции, исказани од гласачите кои не го избрале кандидатот како нивна прва преференца.

Гласачот го маркира гласачкото ливче, рангирајќи го кандидатот според преферирање, со “1”, “2”, итн. Првите преференцијални гласови или “1” (први места) се бројат во првиот круг на броенje. Кандидатот кој освоил апсолутно мнозинство на гласови (50% плус еден) е избран веднаш. Меѓутоа, ако ниеден кандидат не добил 50% од првите преференцијални гласови, тогаш кандидатот кој има најмалку преференцијални гласови се “елиминира” од броенјето, а неговите гласови се сметаат за втори преференцијални гласови. Вторите преференцијални гласови на елиминираниот кандидат се префрлуваат на останатите кандидати, како што се маркирани на гласачките ливчиња. Овој процес на елиминирање на последните кандидати и префрлање на префренците се повторува се додека еден кандидат не добие апсолутно мнозинство (50% плус еден) на гласови во даден круг на броенje. Приврзаниците на АГ велат дека овој систем им дава голем поттик на кандидатите да

---

⁵ Емпириските докази покажуваат дека етничките малцинства не се доволно застапени во оние земји кои спроведуваат парламентарни избори, користејќи го FPTP системот.

се обидат и да ги привлечат вторите преференцијални гласови од други групи, вклучувајќи групи од различна етничка припадност од онаа на кандидатот. Теоретски, ова е потребно бидејќи бара абсолютно мнозинство на гласови за да ја добие изборната трка. Успешен кандидат е оној кој може да се обрати до поширока маса на гласачи и да си обезбеди последователни преференции. Оние кандидати кои не можат да сметаат на вторите и последователните преференцијални гласови ќе бидат неуспешни.

Позитивни и негативни страни на АГ

Главните позитивни страни на системот на АГ се:

- Може да даде поттик за прилагодливо и/или помирувачко однесување од страна на кандидатите
- Може да даде поттик за прилагодливо и/или помирувачко однесување од страна на избраните службеници
- Им дозволува на гласачите да искажат степен на избор меѓу кандидатите и не ги ограничува гласачите на само еден избор
- Бара од кандидатите да се обратат до различни групи на гласачи со цел да привлечат втори или последователни преференцијални гласови
- Налага користење на области каде што се избира еден член, воспоставувајќи врска помеѓу гласачите и избраните кандидати и осигурувајќи им одговорност на гласачите

Главните негативни страни на системот АГ се:

- Може да биде комплициран за гласачите да го разберат
- Табулацијата на гласот е покомплицирана и бара повеќе време
- Како што е случај со сите Плурални/Мнозински системи конечните изборни резултати може да се диспропорционални

Систем на гласање во два круга

Системот на гласање во два круга е плурален/мнозински систем на гласање во области каде што се избира еден член. Првиот круг на гласање се спроведува на истиот начин како FPTP системот на избор. Ако кандидатот добие апсолутно мнозинство на важечки гласови, тогаш тој е избран. Меѓутоа, ако ниеден кандидат не добие апсолутно мнозинство, тогаш се одржува втор круг на гласање. Победникот од овој втор круг на гласање се смета за избран.

На кои кандидати им е дозволено да одат во вториот круг зависи од особениот изборен систем. Најчестата варијација е вториот круг на гласање да биде трка меѓу двајцата најдобри кандидати од првиот изборен круг. Друга варијанта е во вториот круг на гласањето им се дозволи на сите кандидати, кои го добиле бараниот процент на гласови во првиот изборен круг, да одат и во вториот круг. Кандидатот кој ќе добие најмногу гласови во вториот круг е победник. Овој систем дозволува плуралноста, а не мнозинството на гласови да го одреди победникот во вториот изборен круг.

Позитивни и негативни страни на системот на гласање во два круга

Главните предности на системот на гласање во два круга се:

- Им овозможува на гласачите да имаат втор избор, ако нивниот прв избор изгуби
- Им дозволува на гласачите да се премислат меѓу два изборни круга
- Може да даде поттик за прилагодливо и/или помирувачко однесување на кандидатите, на кои им е потребна поддршка од дополнителни гласачи во вториот круг на гласање

Главни негативни страни на Системот на гласање во два круга

- Ги оптоварува органите за изборна администрација со тоа што бара два круга на гласање
- Значително ги зголемува трошоците за изборите

- Периодот меѓу првиот и вториот круг на гласање може да доведе до конфликт, тензија и насиљство, ако вториот изборен круг ќе ја одреди политичката партија која ќе има контрола или ќе има мнозинство во парламентот
- Секупните изборни резултати, дури и со вториот круг на гласање, можат да бидат диспропорционални

Паралелен систем на гласање

Паралелниот систем на гласање е систем кој ги комбинира местата избрани според гласањето за Пропорционалната листа на застапеност и местата избрани во областите каде што се избира еден член, било преку плурално или мнозинско гласање.

Позитивни и негативни страни на Паралелниот систем на гласање

Главните предности на Паралелниот систем на гласање се:

- Пружа одреден степен на пропорционалност, бидејќи некои од местата се распределени со гласањето за пропорционалната листа на застапеност
- Пружа одреден степен на одговорност и географска застапеност, бидејќи некои од местата се избрани во областите каде што се избира еден член
- Во зависност од населението и географската распространетост, етничките малцинства може да имаат корист или од користењето на областите каде што се избира еден член или од гласањето за пропорционалната листа на застапеност

Главните негативни страни на Паралелниот систем на гласање се:

- Создава две класи на мандати, една група на мандати кои ги ставаат локалните прашања пред националните, и обратно
- Може да биде збунувачки за гласачите
- Може да ја зголеми административната оптовареност на органите за изборна администрација

- Нема гаранција дека севкупните изборни резултати ќе бидат пропорционални, додека перцепцијата за пропорционалноста се создава преку избирање на некои мандати од пропорционалната листа на застапеност

Системи за гласање на Пропорционална застапеност (ПЗ)

Системите на Пропорционална застапеност (ПЗ) ја намалуваат разликата меѓу уделот на политичката партија во националниот глас и нејзиниот удел во местата во парламентот. Најчестиот тип на системот на ПЗ е системот на листа на ПЗ, кој се користи во големи области каде што се избираат повеќе членови и ја максимизира пропорционалноста. Според системот на листа на ПЗ, секоја партија (или коалиција) презентира листа на кандидати до гласачите. Гласачите повеќе гласаат за партија отколку за одреден кандидат на партијата (освен во системот на “отворена” листа). На партиите им се даваат места во сооднос со нивниот севкупен удел во националниот глас. Победничките кандидати се избираат од листата по редослед на нивните места на листата. Ако една политичка партија добие 40% (четириесет проценти) од гласовите, тогаш би требало да добие околу 40% од местата во парламентот, а политичката партија со 10% од гласовите требало да добие 10% од местата во парламентот.

Листите на кандидати претставени од политичките партии можат да бидат на национална и регионална основа. Понатаму, системот за гласање на ПЗ може да содржи некои аспекти од гласањето во областите каде што се избира еден член, како што се прави во Пропорционалниот систем на мешани членови (ПСМЧ), за кој се зборува подолу. Системот на ПЗ, исто така, може да содржи некои аспекти од Алтернативниот глас (АГ), со употреба на преференцијалното гласање. Оваа комбинација е систем на пренесување на еден глас (ПЕГ), за кој се зборува подолу.

Сите системи на ПЗ имаат ефективен (математички) праг. Ефективниот праг е минималниот број гласови потребен за да се добие мандат⁶. Една партија, која има

⁶ Ефективниот праг се одредува со множење на вкупниот број на дадени важечки гласови со $[1 \div (\text{бројот на мандати} + 1)]$, и потоа се додава 1.

број на гласови еквивалентен на или поголем од ефективниот праг, има осигурено барем едно место во парламентот. Големината на областа (бројот на мандати кој треба да се распределат во рамките на една област) е одлучувачка за ефективниот праг. Колку е поголема областа, толку е помал ефективниот праг.

Покрај ефективниот праг, системите на ПЗ во некои земји содржат *легално наметнати* прагови на даден процент од вкупните гласови во земјата. Наметнувањето на легален праг е значително и вообичаено резултира со намалено учество на малцинствата во парламентот и им пружа бонус за распределување на големите партии. Прагот од пет проценти (5%) во Полска во 1993 год. резултираше со тоа што 34% од гласовите беа дадени за листи кои не го исполнуваат прагот. Листите кои добија комбинирани 66% од гласовите освоија 100% од мандатите. Прагот во Русија во 1995 год. резултираше со скоро 50% од гласовите да бидат дадени за листи кои не го исполнуваат прагот. На листите кои добија само половина од гласовите им беа дodelени сите мандати. Дискриминирачкиот ефект на легалниот праг работи не само против партиите на етничките малцинства, туку и против независните кандидати и малите партии кои имаат географска основа.

Финален, но битен, елемент на системот на гласање за ПЗ е типот на гласачкото ливче кое се користи со листата на кандидатите. Најголемиот број системи на ПЗ користат "затворена" листа за гласање. На затворена листа, политичката партија претходно го одредува редоследот на кандидатите на листата. Гласачите не можат да изберат поедини кандидати во рамките на листата и мандатите се распределуваат на кандидатите по редослед одреден од политичката партија. Некои системи на ПЗ се користат со "отворени" листи за гласање. На една отворена листа, гласачот може да го смени редоследот на кандидатите на листата. Гласачите не само што можат да гласаат за политичката партија по нивна желба, туку можат да гласаат за кандидатот кој тие ќе го изберат во рамките на листата на таа политичка партија.

Позитивни и негативни страни на системот на ПЗ

Главните предности на системот на ПЗ се:

- Прифатеност од јавноста како “фер”, бидејќи пропорционално ги префрла гласовите во места во парламентот
- Може да резултира со позастапен парламент, бидејќи пропорционално ги префрла гласовите во места во парламентот
- Внесува доверба кај гласачите дека секој глас е битен, бидејќи пропорционалноста дава сигурност дека малку гласови се изгубени
- Помага во учеството на малите партии во парламентот
- Помага во застапеноста на жените во парламентот
- Го ограничува создавањето на “феуди” во областите каде што се избира еден член

Главните негативни страни на системот на ПЗ се:

- Недостатокот на одговорност и спремност на избраните парламентарци кон одреден географски збир на гласачи
- Концентрација на моќта на лидерите на политичките партии
- Може да доведе до фрагментација во парламентот и нестабилни коалициони влади
- Може да доведе до фрагментација на партијата, што би довело до создавање на екстремистички политички партии

Пропорционален систем на мешани членови (ПСМЧ)

Пропорционалниот систем на мешани членови (ПСМЧ) ги комбинира позитивните карактеристики и од мнозинскиот и од ПЗ системот. Под ПСМЧ, плуралното или мнозинското гласање избира фиксен број на мандати во парламентот, а останатиот број на мандати се избираат според системот на ПЗ. Мандатите избрани со плурално или мнозинско гласање вообичаено се избираат во

области каде што се избира еден член, но исто така можат да бидат избрани во обласи каде што се избираат повеќе членови.

ПСМЧ се разликува од Паралелниот систем со тоа што мандатите од ПЗ компензираат за евентуалната диспропорционалност создадена со резултатите од гласањето во плуралното или мнозинското гласање во областите каде што се избира еден или повеќе членови. На пример, ако една политичка партија освоила 8% од националниот глас, но не и обласни мандати, тогаш на партијата би и биле доделени неколку мандати за ПЗ, така да застапеноста на таа партија во парламентот да биде 8%.

Позитивни и негативни страни на ПСМЧ

Главните предности на ПСМЧ се:

- Пружа одредена одговорност кон гласачите, бидејќи некои од членовите на парламентот се избрани со географски збир на податоци во области каде што се избира еден или повеќе членови
- Обезбедува целосна пропорционалност во изборните резултати со користење на ПЗ и компензирачките мандати
- Овозможува поголем избор на гласачите, бидејќи тие можат да гласаат политичка партија на национално ниво на ПЗ и еден кандидат на обласно ниво, кој може да е од друга политичка партија
- Ги пружа сите предности на гласањето за ПЗ, бидејќи тој е пропорционален систем на гласање

Главни негативни страни на ПСМЧ се:

- Создава две класи на парламентарци - "обласни" и "национални" парламентарци - кои можат да ги сметаат локалните или националните прашања за неважни, во зависност од тоа како парламентарецот бил избран
- Може да биде збунувачки за гласачите

- Може да го зголеми административниот товар на органите за изборна администрација
- Ги има сите негативности на ПЗ, бидејќи е пропорционален систем на гласање

Систем на пренесување на еден глас (ПЕГ)

Системот на пренесување на еден глас (ПЕГ) е пропорционален, преференцијален систем на гласање кој бара од гласачите да ги рангираат кандидатите по редослед на преферирање, со тоа што гласачите ги рангираат кандидатите од најомилен до најмалку омилен. Кандидатите се тркаат во област каде што се избираат повеќе членови.

Системот на ПЕГ генерално користи мали области каде што се избираат повеќе членови. Квота⁷, одредена со бројот на членови кои треба да се изберат во област каде што се бираат повеќе членови, е бројот од првите преференцијални гласови што кандидатот мора да ги освои за да биде избран. Ако ниеден кандидат не ја достигнал квотата, кандидатот со најмалку први преференцијални гласови се елиминира, а вторите преференцијални гласови на елиминираниот кандидат се редистрибуираат меѓу останатите кандидати. Елиминирањето на кандидатите и редистрибуцијата на последователните преференцијални гласови продолжува се додека сите места во областа каде што се избираат повеќе членови не се распределат. Системот на ПЕГ може да биде комплициран за гласачите и за административните службеници за избори. Затоа, не е нашироко употребуван.

Позитивни и негативни страни на ПЕГ

Главните предности на ПЕГ се:

- Пружа поттик за прилагодливо и/или помирувачко однесување на кандидатите, со цел да ги добијат вторите или последователните преференцијални гласови од гласачите

- Пружа поттик за прилагодливо и/или помирувачко однесување на избраните службеници
- Им дозволува на гласачите да искажат доза на избор меѓу кандидатите и не ги ограничува гласачите на еден избор
- Создава врска меѓу избраните кандидати и географската група на избирачи, обезбедувајќи им одговорност на гласачите

Главните негативни страни на ПЕГ се:

- Може да биде компликуван за гласачите да го разберат
- Табулацијата на гласовите е покомпликувана и бара повеќе време
- Може да произведе меѓу-партишка конкуренција, бидејќи членовите на иста партија се натпреваруваат меѓу себе за да достигнат квота во дадената област
- Ги има сите негативности на ПЗ системот, бидејќи е пропорционален систем на гласање

IV. ЗАКЛУЧОК

Изборот на изборен систем е важен и треба внимателно да се направи во сите земји. Важно е прво да се сознаат целите на изборниот систем, со цел да се оцени кој изборен систем може да биде најдобриот избор за дадената земја. Бидејќи овие цели можат да бидат контрадикторни и неконзистентни, важно е да се направи приоритет на целите и да се сфати дека некои цели мора да се жртвуваат за други. Меѓутоа, најважната цел е парламентот да биде одраз на граѓанството.

---

⁷ Квотата е [бројот на вкупно валидни гласови поделено со (бројот на мандати кои треба да се распределат плус еден)] плус еден.